

Сторожук Т. Підготовка вчителя до пропедевтики асоціальної поведінки старшокласників зони радіологічного контролю // Актуальні проблеми професійно-педагогічної освіти та стратегії розвитку: Зб. наук. праць / За заг. ред. О.А. Дубасенюк, Л.В. Калініної, О.Є. Антонової. – Житомир: Вид-во ЖДУ, 2006. – С. 81-83.

*Сторожук Тетяна,
аспірант кафедри педагогіки
(Житомирський державний університет)*

Підготовка вчителя до пропедевтики асоціальної поведінки старшокласників зони радіологічного контролю

Освітня діяльність сьогодні передбачає обов'язкову організацію і проведення виховної роботи у навчальних закладах всіх рівнів акредитації на основі низки концептуальних положень – Конституції України, Закону "Про освіту", Державної національної програми "Освіта", "Концепції виховання дітей та молоді в національній системі освіти в Україні", які сприяють виробленню активної життєвої позиції молодого людини.

Означену проблему розглядаємо за пропедевтичних умов, тобто таких, які характеризуються своєю завчасністю [1: 981]. Є твердження, що хворобу краще попередити, ніж вилікувати, так й, на нашу думку, будь-яке відхилення у поведінці підростаючої особистості доречніше не виправляти, а попереджувати.

Аналіз психологічної та педагогічної літератури свідчить, що проблемі профілактики асоціальної поведінки старшокласників в системі виховної роботи завжди приділялася належна увага, зокрема таким її аспектам, як психолого-педагогічна та правова профілактика асоціальної поведінки неповнолітніх (В.Баженко, М.Володько, В.Головченко, Л.Зюбін, О.Кочетов, В.Оржеховська, М.Фіцула та ін.); системний підхід до проблем виховної роботи (І.Бех, М.Бехеров, Л.Виготський, Б.Кобзар, Н.Ничкало та ін.); діяльність педагога, розвиток творчих якостей учнів у навчально-виховному процесі (І.Зязюн, В.Моляко, С.Сисоєва, В.Сухомлинський та ін.).

Вивченням особливостей розвитку дітей та підлітків, які проживають на радіаційно забрудненій території, займались Н.Грищенко, Л.Головай, В.Горбачевський, А.Крилов, Р.Серебрянникова та ін.

Загалом завданням статті є розкриття умов виникнення й профілактики асоціальної поведінки старшокласників зони радіологічного контролю.

Соціальні відхилення у поведінці пов'язані з поняттям "соціальна норма".

Сорочинська В.Є. соціальну норму розглядає як правило, зв'язок дії або допустиму міру поведінки людей чи соціальних груп, які офіційно встановлені або традиційно склалися на певному етапі розвитку суспільства. Тобто, це

своєрідна модель прийнятної суспільної поведінки, яка створюється людьми на основі пізнання соціальної дійсності [3; 163].

Суспільство, прагнучи до самозбереження, намагалося з давніх-давен регулювати взаємини з людьми, вводячи міфи, табу, традиції, релігійні догми. Ускладнення форм людського співіснування, вдосконалення суспільних відносин призвело до формування більш стійких правових, моральних позицій щодо відхилень від норми [3].

Особливістю соціальних норм щодо дітей є те, що вони розглядаються як чинники виховання, в процесі якого відбувається засвоєння соціальних норм та цінностей, входження в соціальне середовище, засвоєння соціальних ролей і соціального досвіду. Різновидами відхилень від соціальної норми є дитячий алкоголізм, токсикоманія, наркоманія, проституція, безпритульність, бездоглядність, правопорушення і злочинність. У цих випадках поведінка дитини не відповідає встановленим нормам і правилам які прийняті в суспільстві [2: 144].

Негативні наслідки формування шкідливих звичок і спілкування в асоціальних неформальних об'єднаннях молоді шкільного віку переростають в глобальну соціальну проблему, що призводить як до індивідуальних трагедій, так і до суспільних проблем.

Проте боротьба з алкоголізмом, курінням, наркоманією та іншими видами девіацій не буде досить ефективною тоді, коли полягатиме лише у виховному впливі на підростаюче покоління з боку педагогів і батьків. Необхідно, щоб заходи, спрямовані на боротьбу із цими негативними явищами (заборона реклами тютюнових та алкогольних виробів, застерігаючи написи на упаковках із зазначенням кількості шкідливих компонентів, а також продавати алкогольні та тютюнові вироби неповнолітнім), були вжиті на рівні держави. В наш час починає розповсюджуватись заборона на паління в громадських місцях. Проте такий спосіб боротьби із тютюнопалінням на сьогодні є лише формальним.

Педагогічним працівникам слід приділяти увагу й освіті батьків. Робота з батьками має ґрунтуватися не стільки на роз'ясненні шкідливих наслідків вживання наркотиків для здоров'я, дітей скільки на правильній оцінці негативних моментів, пов'язаних із цим. Пропедевтику асоціальних проявів серед старшокласників доречніше проводити за програмою "Рівний рівному", де учні усвідомлюючи наслідки діляться досвідом, вчаться аналізувати свої дії та вчинки.

Класні керівники, вихователі, вчителі повинні усвідомлювати, наскільки вразливими є діти підліткового віку, який ще характеризують як період „штормів і стресів”.

Шкідливі звички заважають стати повноцінною людиною: здоровою, сильною, гарною, діяльною і щасливою. Діти старшого шкільного віку вважають, що працездатність і щастя навряд чи можна ставити в залежність від таких „несерйозних забавок”, як цигарки, алкогольні напої, травичку. Але подібні висновки є здебільшого завчасними. Період 12-16 років – найважливіший рубіж для кожного: старт в доросле життя. Тому молоді

потрібно пам'ятати, що вона має право на вчинок, тільки добре усвідомлюючи його наслідки!

Педагоги й представники правоохоронних органів звертають увагу на те, що серед старшокласників, особливо зони радіологічного контролю, все частіше зустрічаються прояви асоціальної поведінки (це і адиктивна, і Чорнобильська катастрофа своїми наслідками зачепила долі сотень тисяч людей і посіяла тривогу про майбутнє нашої країни, основою якої є діти. Внаслідок аварії великий контингент дитячого населення потрапив під вплив екологічно несприятливих факторів [2: 63].

Психологічний стрес та високий рівень тривожності у дітей, що проживають на забруднених територіях призвів не тільки до стану психологічної дезадаптації, що проявляється в емоційній та поведінковій сферах, але й до формування комплексу сомато-вегетативних порушень.

Патогенний вплив екологічно несприятливої ситуації на формування дитячого організму відбивається переважно функціональними розладами ЦНС з ознаками синдрому екологічної дезадаптації, надмірної збудливості, підвищеною руховою активністю, надто швидкою втомлюваністю, втратою інтересу до всього навколишнього, до навчання, невротичними реакціями, а також поведінковими розладами і складнощами адаптації до конкретних життєвих ситуацій. Проте все це потребує подальших обґрунтувань.

Перелік використаної літератури:

1. Большой толковый психологический словарь. Т. 2 (П-Я); Пер. с англ. / Ребер Артур. – ООО „Издательство АСТ“; „Издательство „Вече“, 2001. – 560с.
2. Крижанівська Л.О., Чуприков А.П., Горбань Е.М. Клініко-психологічна характеристика непсихотичних розладів у потерпілих від Чорнобильської катастрофи. // Український Радіологічний Журнал. 1997 р. – №5. – с. 69-76.
3. Сорочинська В.Є. Організаційна робота соціального педагога: Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2005. – 198 с.